

Ключови думи:

*въоръжен конфликт,
действие, международни
договори, Комисия по
международно право,
проект*

Keywords:

*Armed Conflict, Effects,
Treaties, International Law
Commission, Draft Articles*

Katerina Yocheva

**The Effects of
Armed Conflicts on Treaties**

What happens to treaties, concluded in peacetime, if and when an armed conflict between some or all of the parties thereto breaks out? The answer to such a question was and is one of the most disputed in international law. In the past there have been several attempts to regulate the related to this issue legal aspects on the international level, however the present study aims to make a review mainly of the rules, elaborated in 2011 by the UN International Law Commission. This set of 18 draft articles are of special importance in 2022 in the light of the outbreak of hostilities of February 2022 between the Russian Federation and Ukraine since there exist a good number of treaties to which those two states are parties as of 2022.

**Assoc. Prof. Katerina
Yocheva, Ph.D.**

*Member of the Law
Department of New
Bulgarian University,
e-mail: kyocheva@nbu.bg*

*Associate Professor
and Lecturer of Public
International Law
and EU Law.*

*Areas of specialization:
Public international law,
EU law, International trade
law, Comparative law,
International relations,
legal linguistics.*

*Author of monographs and
articles in professional
periodicals in Bulgaria and
abroad.*

<https://doi.org/10.33919/yldnbu.22.11.6>

Катерина Йочева

Влияние на въоръжените конфликти върху действието на международните договори

Каква е съдбата на международен договор, сключен в мирно време, ако и когато избухне въоръжен конфликт между всички или някои от страните по него? Отговорът на подобен въпрос не е еднозначен. Опитите за уредба на свързаните с този въпрос аспекти в международен план не са отскоро, обаче в настоящата статия се прави преглед основно на правилата, разработени от Комисията на ООН по международно право през 2011 г., които са понастоящем актуални особено в контекста на избухналия в началото на 2022 г. международен въоръжен конфликт между Руската федерация и Украйна, които са едновременно страни по значителен брой действащи международни договори.

Въведение

Настоящата статия си поставя за цел да представи влиянието (последниците) от избухването на въоръжен конфликт върху отношенията на държави във връзка със сключени и действащи между тях международни договори. По необходимост се налага още в самото начало да се направят някои важни терминологични пояснения относно употребата на два ключови за темата термина:

- „международен договор“ (treaty) и
- „въоръжен конфликт“ (armed conflict).

В съвременното международно право **международният договор** се определя¹ като международно споразумение, сключено между субекти на международното право (държави, международни организации и други субекти) в писмена форма и регулирано от международното право,

¹ Вж. Виенска конвенция за правото на договорите (да се чете на „международните договори“). Подобно определение (разширяващо кръга на субектите с договорна правоспособност) се съдържа и в други международни договори в областта на правото на международните договори.

„независимо дали споразумението се съдържа в един документ, в два или няколко свързани помежду си документа, а също така независимо от конкретното му наименование“².

Формулировката на това определение се съдържа в член 2, т. 1, б. а) от Виенската конвенция за правото на [международните договори] (Vienna Convention on the Law of Treaties) от 1969 г. (по нататък „Виенската конвенция от 1969 г.“)³.

Международният договор с основание се приема в доктрината като основен източник на съвременното международно право⁴. Подобен извод се подкрепя и от текста на член 38 от Статута на Международния съд, където международните договори (използван е по-старият термин „конвенции“) са посочени на първо място сред изброените в тази разпоредба източници на международното право.

Към началото на 2023 г. в световен план за периода след датата на влизане в сила на Устава на Организацията на обединените нации (ООН), 24 октомври 1945 г., са сключени над 57 000 международни договори⁵. Този брой постоянно нараства и това е устойчива световна тенденция.

Що се отнася до термина „война“ или „въоръжен конфликт“, също съществуват голям брой определения. Например в Department of Defense Law of War Manual (updated July 2023) се разглеждат различни определения за „война“⁶, като се приема, че традиционно „войната се описва като правно състояние между две или повече държави“. Приема се обаче и, че някои от правилата, приложими по време на война, се прилагат и по отношение на т. нар. немеждународни въоръжени конфликти (non-international armed conflicts) като вътрешнодържавни конфликти или конфликти между държава и недържавна въоръжена група⁷.

Международният комитет на червения кръст разглежда за целите на международното хуманитарно право (делът от съвременното меж-

² Подробно за наименованието на международните договори вж. Видин, Б. За наименованието на международните договори. Годишник 2019 на департамент „Право“. С.: НБУ, 2020, 168–178.

³ Ратифицирана с Указ № 503 на Държавния съвет от 12.2.1987 г. – ДВ, бр. 14 от 1987 г. Издадена от Министерство на външните работи, обн., ДВ, бр. 87 от 10.11.1987 г., в сила за България от 21.5.1987 г.

⁴ Така например Видин, Б. Международно право. С.: Сиела, 2020, с. 61.

⁵ По данни на ООН към 28 юли 2023 г. броят на регистрираните в Секретариата на ООН международни договори е 57 858.

⁶ Текстът вж. на <https://media.defense.gov/2023/Jul/31/2003271432/-1/-1/0/DOD-LAW-OF-WAR-MANUAL-JUNE-2015-UPDATED-JULY%202023.PDF>, с. 19.

⁷ Пак там, с. 74.

дународно право, който регламентира правото, приложимо по време на въоръжени конфликти) два вида въоръжени конфликти, а именно – международни въоръжени конфликти (*international armed conflicts*), при които противници са поне две държави и немеждународни въоръжени конфликти (*non-international armed conflicts*), които се водят между правителствени сили и неправителствени въоръжени групировки или само между подобни групировки⁸.

Същевременно, след 1945 г., когато „войната“ официално става недопустима съгласно съвременното международно право по силата на закрепените в Устава на ООН императивни норми (*jus cogens*), в световен план са водени и продължават да се водят голям брой (между 10 и 60 годишно) въоръжени конфликти⁹.

Според данни, събрани от Uppsala University в Швеция, след 1946 г. са описани поне 285 безспорни въоръжени конфликти по света. Обичайно всяка година броят на тези конфликти варира между 30 и 50, като според авторите на това изследване въоръжените конфликти попадат в някоя от следните три категории:

- с участието на държава (*state-based*),
- без участието на държава (*non-state*) и
- с участието на една страна (*one-sided*)¹⁰.

През 1945 г., докато светът се отърсва от ужасите на двете световни войни, белязали първата половина на XX в., се създава Организацията на обединените нации най-вече като механизъм, целящ наддържавно управление и координиране на междудържавните отношения. Докато съвременният свят е в много отношения по-безопасен, естеството на заплахите пред човечеството се е развило значително през последните години. Новите и все по-сложни заплахи изискват голямо въображение и смели отговори от международната обност, както и засилено сътрудничество между държавите, с участието и на частния сектор и гражданското общество. Трябва да се свързват разнообразни институционални граници,

⁸ Международният комитет на червения кръст приема, че не съществуват друг вид въоръжени конфликти, вж. на <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/article/other/armed-conflict-article-170308.htm>

⁹ Вж. Obermeier, A. M., S. A. Rustad, *Conflict Trends: A Global Overview, 1946–2022*, и по-специално фиг. 1 на с. 9, достъпно на <https://reliefweb.int/report/world/conflict-trends-global-overview-1946-2022>

¹⁰ Данни към края на юли 2023 г. Вж. <https://www.infoplease.com/history/us/major-military-operations-since-world-war-ii#:~:text=Data%20collected%20by%20the%20Uppsala,%22one%2Dsided%22%20conflicts>

за да могат да работят съвместно всички партньори за развитие, за политики и за защита на правата и свободите на човека¹¹.

През 2022 г. са отчетени 55 конфликта по света. Тези конфликти засягат 38 засегнати от тях страни. От общия брой на конфликтите само 8 са класифицирани като „войни“ (т. е. в резултат на тези 8 конфликта има повече от 1 000 свързани с бойни действия смъртни случаи в рамките на една календарна година)¹².

Инвазията на Руската федерация в Украйна от 24 февруари 2022 г. допринася за повишаването на дела на международните въоръжени конфликти (9 %) през 2022 г., въпреки че по-голямата част от въоръжените конфликти по света са вътрешно интернационализирани (internationalised internal) (79 %).

Според данните на доклада Alert 2023! по-голямата част от въоръжените конфликти са концентрирани в Африка (16) и Азия (9), следвани от Близкия изток (5), Европа (2) и двата американски континента (1)¹³.

Като се имат предвид посочените по-горе уводни понятия и данни, в настоящата статия се разглежда въпросът за уредбата в международноправен план на въпросите във връзка с влиянието на „войната“ (въоръжените конфликти)¹⁴ върху действието на международните договори.

В структурен план на изложението по-долу най-напред се прави кратък преглед на опитите за регулиране на въпроса за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори. След това се разглежда общият международноправен принцип на прилагане на международните договори в мирно време. Накрая се прави опит да се представи кратък анализ на действащата международноправна уредба по отношение на влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори, които са в сила между въвлечени в подобни конфликти страни по тях.

¹¹ Така на <https://www.un.org/en/un75/new-era-conflict-and-violence>

¹² Вж. Obermeier, A. M., S. A. Rustad, цит. съч., с. 8.

¹³ Вж. <https://reliefweb.int/report/world/alert-2023-report-conflicts-human-rights-and-peacebuilding>

¹⁴ Терминът „война“ (war) вече не се използва (или почти) в международното право. Вместо това се използва широко терминът (международен) въоръжен конфликт (international armed conflict), който се използва, когато става въпрос за „война“ между две или повече държави, а изразът „немеждународен въоръжен конфликт“ (non-international armed conflict) се използва, когато става въпрос по-скоро за гражданска война. Вж. <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/war/#:~:text=The%20word%20war%20is%20no,referring%20to%20a%20civil%20war> Допълнителен протокол II, член 1.2 (Protocol additional to the Geneva conventions of 12 August 1949, and relating to the protection of victims of non-international armed conflicts (protocol II) of 8 June 1977).

Преглед на опитите за регулиране на въпроса за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори

Въпросът за влиянието на войната (въоръжените конфликти) върху действието на международните договори е спорен в международно-правната теория, както и поражда неясноти в практически план. Той е обсъждан многократно през годините. Обаче нито държавната практика (обективизирана в международния обичай), нито правната доктрина дават еднозначен отговор на този значим въпрос. Иначе казано, остава неизяснен отговорът на въпроса дали сключени по време на мир международни договори остават в сила и (доколко) се прилагат по време на възникнал въоръжен конфликт по отношение на въввлечени в конфликта държави, които са страни по подобни международни договори.

Според доктрината още при действието на класическото международно право през XIX в. са налице данни за наличието на *opinio iuris* (елемент от международния обичай), че „по силата на правото на нациите (международното право) войната заличава действието на всякакви договори между воюващите страни“¹⁵.

Що се отнася до писаното право, изрична разпоредба по отношение на влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори се открива също през XIX в. в т. нар. Кодекс на Либер (Lieber Code) от 24 април 1863 г., чието пълно наименование е Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field и по съществуването си представлява първият военен наръчник на САЩ¹⁶. Въпреки че тези инструкции имат обвързващо действие първоначално само спрямо силите на САЩ, те съответстват до голяма степен на законите и обичаите, приложими по време на война от това време. Според МКЧК Кодексът на Либер оказва впоследствие силно влияние върху последващото кодифициране на законите на войната и приемането на сходна регламентация от други държави. Именно разпоредбите на тези инструкции са в основата на проект за международна конвенция за законите на войната, представен по време на конференция в Брюксел през 1874 г. и стимулират приемането по време на двете конференции за мира в Хага на Хагските конвенции

¹⁵ Вж. Vöneky, S. Armed Conflict, Effect on Treaties, достъпно на https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3369609

¹⁶ Тези инструкции се считат за първи опит за кодифициране на законите на войната. Те са изготвени по времето на Американската гражданска война (известна също като войната между Севера и Юга (1861–1865 г.) от проф. Francis Lieber и са обнародвани от президента А. Линкълн.

относно законите и обичаите на сухоземната война (Hague Conventions on land warfare) от 1899 г. и 1907 г.¹⁷.

В член 11 от Кодекса на Либер се приема, че договорите, сключени по време на война, както и договорите, сключени в мирно време, но които имат за цел да останат в сила по време на война, не стават нищожни само поради наличието на война между страните по тях.

Съставителят на инструкциите проф. Francis Lieber твърди, че вместо да се прилага правилото *inter arma silent leges* (по време на война законите мълчат), трябва да се прилага правилото *fides etiam hosti servanda* (и спрямо неприятеля трябва да се спазва дадената дума), тъй като всяка справедлива война цели постигането на мир¹⁸. Тъй като се приема, че изграждането на доверие между воюващите е в основата на бъдещия мир, би се разрушил самият предмет на войната, ако между воюващите страни не остане никаква степен на доверие.

Почти половин век след изработването на Кодекса на Либер, на 7 септември 1910 г. съставът на Постоянния арбитражен съд, Хага, който се произнася по дело The North Atlantic Coast Fisheries Case (Great Britain, United States)¹⁹, посочва:

„В своето съвременно развитие международното право признава, че голям брой поети съгласно международни договори задължения не се анулират от война, а най-много биха могли да бъдат суспендирани (временно прекратени) от нея“ („International law in its modern development recognizes that a great number of Treaty obligations are not annulled by war, but at most suspended by it“)²⁰.

По подобен начин се развива и правната доктрина. В миналото някои автори приемат, че всички международни договори между воюващи страни се прекратяват *ipso facto* при избухването на война помежду им.

¹⁷ По оценката на Международния комитет на Червения кръст, <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/liebercode-1863#:~:text=The%20%22Lieber%20Instructions%22%20represent%20the,and%20promulgated%20by%20President%20Lincoln>

¹⁸ Lieber заявява: „Мирът е нормалното положение на цивилизованото общество. Войната е изключението [...] Всякакъв вид мир трябва да бъде края на всяка война – възвръщане към нормалното положение“ (Peace is the normal state of civilized society. War is the exception [...]) Peace of some sort must be the end of all war – a return to the normal state), цитирано по The first modern codification of the law of war Francis Lieber and general orders no. 100, достъпно на <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/S0020860400000206a.pdf>, с. 179.

¹⁹ Арбитри: H. Lammash, A. F. de Savornin Lohman, G. Gray, Luis M. Drago и Sir Charles Fitzpatrick.

²⁰ Reports of international arbitral awards (Recueil des sentences arbitrales), The North Atlantic Coast Fisheries Case (Great Britain, United States), 7 September 1910, volume XI, 167–226, достъпно на https://legal.un.org/riaa/cases/vol_XI/167-226.pdf

Обосновката на подобен възглед е, че войната се явява абсолютната опозиция на мира и поражда цялостно скъсване на отношенията²¹.

Наред с това в доктрината често се изтъква и аргумент, свързан с правилото *lex specialis derogat legi generali* (специалният закон дерогира общия закон), за да се отрече приложимостта на сключени в мирно време международни договори между воюващи страни по време на въоръжен конфликт – приема се по принцип, че тъй като правилата, приложими по време на война (въоръжени конфликти) са специализиран набор то правила, доколкото противоречат на правилата на сключени в мирно време международни договори, то следва да се приема, че правилата, приложими по време на война (въоръжени конфликти) имат предимство като *lex specialis*.

В ерата на съвременното международно право и особено през ХХІ в. преобладаващо е разбирането за общо приложение на сключени в мирно време международни договори дори и по време на война (въоръжени конфликти).

Понастоящем мнението на мнозинството автори е на одобрение на общото приложение на определени видове международни договори, сключени в мирно време, дори и по време на война между страни по тях.

Налице са обаче все още спорове по този въпрос, тъй като нито Уставът на ООН²², нито някои от основополагащите договори в областта на правото на международните договори²³ съдържат конкретни разпоредби по отношение на влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори.

²¹ Вж. UN ILC UN Doc A/CN.4/552, „(a) War is the polar opposite of peace and involves a complete rupture of relations, and a return to anarchy. It follows that all treaties are annulled without exception. The right of abrogation arises from the occurrence of war regardless of the original intention of the parties“, достъпно на https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_552.pdf Effects of armed conflicts on treaties [Agenda item 8] DOCUMENT A/CN.4/552 First report on the effects of armed conflicts on treaties by Mr. Ian Brownlie, Special Rapporteur [Original: English/French] [21 April 2005].

²² Издаден от Министерството на външните работи, обн., ДВ, бр. 45 от 23.5.2023 г., в сила за България от 14.12.1955 г. Подписан в Сан Франциско на 26.6.1945 г. Влязъл в сила на 24.10.1945 г. В сила за България от 14.12.1955 г. Декларация за приемане на задълженията съгласно Устава на ООН от името на Народна република България от 9.10.1948 г., рег. в ООН под № 3045/14.12.1955 г. Изм., ратифицирани с Указ № 777 на Президиума на Народното събрание от 21.12.1964 г. – обн., ДВ, бр. 102 от 25.12.1964 г. В сила за България от 31.8.1965 г. Изм., ратифицирано с Указ № 405 на Президиума на Народното събрание от 14.5.1966 г. – обн., ДВ, бр. 40 от 20.5.1966 г. В сила за България от 12.6.1968 г. Изм., ратифицирано с Указ № 1042 на Държавния съвет от 7.5.1973 г. – обн., ДВ, бр. 37 от 11.5.1973 г. В сила за България от 24.9.1973 г.).

²³ Списъкът на конвенциите в областта вж. на адрес: <https://treaties.un.org/Pages/Treaties.aspx?id=23&subid=A&clang=en>

Виенската конвенция от 1969 г. предвижда само, че тази конвенция не включва в обхвата си въпроси във връзка със „започване на военни действия“²⁴.

Подобен подход може да се обясни с факта, че воденето на военни действия е считан за въпрос, който попада изцяло извън обхвата на общото международно право на международните договори, което е предмет на кодификацията, извършена в тази област по силата на Виенската конвенция от 1969 г. от Комисията на ООН по международно право (International Law Commission, КМП).

Тази празнота в правната уредба се допълва и от липсата на конкретно решение или съвещателно мнение на Международния съд на ООН (International Court of Justice, ICJ) по отношение на общия въпрос за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори, сключени в мирно време²⁵.

Трябва да се отбележи, че скоро след края на Втората световна война различни експертни образувания започват да работят върху въпроса за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори.

Първата значима стъпка е предприета от Института по международно право (Institut de Droit international) през 1985 г.²⁶.

Комисията на ООН по международно право взема решение да включи темата за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори в работната си програма през 2004 г.²⁷.

Първи доклад по темата е публикуван от специалния докладчик Ian Brownlie през 2005 г., а през 2008 г. КМП приема на първо четене Проект

²⁴ Член 73 ВКПМД

Случаи на правоприемство на държави, на отговорност на държава и на започване на военни действия

Разпоредбите на тази конвенция не предрешават нито един от въпросите, които могат да възникнат по отношение на договор от правоприемство на държави, от международна отговорност на държава или от започване на военни действия между държави.

²⁵ Вж. United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran [United States of America v. Iran], отнасящи се само до Виенските конвенции за дипломатически и за консулски отношения; вж. също и Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons [съвещателно мнение], което се отнася до въпроса за защитата на околната среда по време на въоръжени конфликти, без да се дава ясен отговор по отношение на въпроса за приложимостта по време на въоръжени конфликти на сключени в мирно време международни договори в областта на екологичното право.

²⁶ Вж. резолюция The Effects of Armed Conflict on Treaties, приета от Institut de droit international (Session of Helsinki – 1985, The Effects of Armed Conflicts on Treaties (Fifth Commission, Rapporteur: Mr Bengt Broms), достъпна на https://www.idi-iil.org/app/uploads/2017/06/1985_hel_03_en.pdf

²⁷ Вж. UNGA Res 59/41 от 16 декември 2004 г.

с набор от 18 члена за последиците от въоръжените конфликти върху международните договори (ILC Draft Articles on Effects of Armed Conflicts on Treaties (UN Doc A/65/10 289), Проекта на КМП).

През 2010 г. новият специален докладчик Lucius Caflisch предлага редица изменения в първоначалния Проект от 18 разпоредби след като държавите – членки на ООН са предоставили коментари по първоначално предложените от КМП текстове. Като най-значими теми на дискусия могат да се посочат *inter alia* въпроси във връзка с обхвата на предложените в Проекта разпоредби; последиците от немеждународни въоръжени конфликти (non-international armed conflicts); показателите за идентифициране на международни договори, които продължават да действат и по време на въоръжен конфликт; видовете международни договори, чийто предмет предполага запазване на тяхното действие изцяло или частично, както и последиците от международни отношения или условия на гражданска война, включващи една държава страна или няколко държави страни по международни договори.

Общ международноправен принцип на прилагане на международни договори, сключени в мирно време

При действието на съвременното международно право традиционното деление между международното право, приложимо по време на „война“, от една страна, и международното право, приложимо по време на мир, от друга страна, се размива. Общоприето е мнението, че въпросът дали даден международен договор ще продължи да бъде в сила и по време на „война“ между страни по него зависи от много фактори като вида на въпросния договор, неговия предмет, неговата цел и др.

Съответно с подобно разбиране и Проектът на КМП (член 3) посочва следния общ принцип:

„Избухването на въоръжен конфликт не прекратява *ipso facto* действието на международни договори:

(а) между държави страни по договора, които са и страни в конфликта;

(б) между държава, страна по договора, която е и страна в конфликта, и държава, която е трета държава по отношение на конфликта“.

Подобен подход може да се основава на достатъчна държавна практика: дори и ако се приеме, че практиката на държавите неизбежно варира в течение на времето, за определени видове международни договори и

разпоредби са установени правила относно тяхното прилагане дори между воюващи държави. Това изглежда особено вярно за следните категории международни договори:

- международни договори в областта на правото на въоръжени конфликти, включително договори в областта на международното хуманитарно право,
- международни договори, с които се декларира, създава или урежда постоянен режим или статут или свързани с тях постоянни права, включително международни договори, с които се установяват или променят сухопътни и морски държавни граници,
- многостранни нормоустановителни международни договори (multilateral law-making treaties),
- международни договори в областта на международното наказателно правосъдие,
- международни договори за приятелство, търговия и плаване и споразумения относно правата на частноправните субекти,
- международни договори в областта на международната защита на правата на човека,
- международни договори в областта на международната закрила на околната среда,
- международни договори в областта на международните водни пътища и свързаните с тях инсталации и съоръжения,
- международни договори в областта на водоносни хоризонти (aquifers) и свързаните с тях инсталации и съоръжения,
- международни договори, които са учредителни актове на международни организации,
- международни договори в областта на международното уреждане на спорове с мирни средства, включително прибягване до помирение, медиация, арбитраж и съдебно уреждане,
- международни договори в областта на дипломатическите и консулските отношения²⁸.

---

²⁸ Вж. по-специално член 7 от Проекта на КМП и Приложението към него, вж. текста на приложението на https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/1_10_2011.pdf

Обосновката зад посочените по-горе категории международни договори е, че както се посочва в Проекта на КМП, предметът на тези международни договори обхваща внушението, че те продължават да действат, изцяло или частично, дори по време на въоръжен конфликт и следователно възникването на въоръжен конфликт само по себе си не може да засегне тяхното действие (така член 7 от Проекта на КМП).

Кратък анализ на приетата от КМП уредба по отношение на влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори

По-горе вече бе разгледана накратко дейността на КМП по темата „Effects of armed conflicts on treaties“ (Влияние на въоръжените конфликти върху действието на международните договори). Обобщение на дейността на КМП по тази тема може да се намери на официалната интернет страница на КМП <https://legal.un.org/ilc/29>.

Вследствие на работата си през 2011 г. КМП приема Проект на набор от 18 „draft articles“ (проекторазпоредби) и приложение, с коментари към тях³⁰.

Тези проекторазпоредби впоследствие са отнесени на вниманието на Общото събрание на ООН с препоръка то да ги разгледа с оглед на евентуалното приемане на по-късен етап на конвенция (международен договор) по темата. След няколко приети от Общото събрание резолюции по темата от 2011 г. и 2014 г.³¹ е взето решение този главен орган на ООН да разгледа отново темата през 2017 г. с цел да се вземе решение относно формата, под която да се изработи правнообвързващ акт и да се приканят правителствата да вземат отношение по евентуалните бъдещи действия в тази насока.

За съжаление темата е замразена и към 2023 г. все още на дневен ред са само проекторазпоредбите на КМП, които обхващат споменатият набор от 18 члена, приложение и коментари. Проектът на КМП се състои от три части:

- част I, озаглавена „Обхват и определения“ (членове 1 и 2),
- част II относно „Принципи“ (членове 3–13) и

²⁹ Вж. Summaries of the Work of the International Law Commission Effects of armed conflicts on treaties, достъпно на https://legal.un.org/ilc/summaries/1_10.shtml

³⁰ Вж. документ A/66/10, с. 179.

³¹ Вж. General Assembly resolution 66/99 of 9 December 2011 и General Assembly resolution 69/125 of 10 December 2014.

– част III, озаглавена „Разни“ (членове 14–18).

В Приложението се изброяват категории международни договори (разгледани по-горе), чийто предмет предполага продължаване на тяхното действие, изцяло или отчасти, дори и в случаи на въоръжен конфликт между страни по тях.

Поради направените в началото на настоящата статия по-горе терминологични разяснения с оглед на разбирането на темата за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори си заслужава да се обърне внимание на част I, озаглавена „Обхват и определения“ (членове 1 и 2) от Проекта на КМП и по-специално на определенията, които КМП предлага за целите на тази тема, на термините „международен договор“ (treaty) и „въоръжен конфликт“ (armed conflict).

По отношение на термина „международен договор“ (treaty) член 2, б. а) от Проекта на КМП възпроизвежда текста на член 2, параграф 1, б. а) от Виенската конвенция от 1969 г., обаче с допълнението „международни договори между държави, по които страни са и международни организации“ (treaties between States to which international organizations are also parties).

Член 2, б. б) от Проекта на КМП предпочита да използва определението за „въоръжен конфликт“ (armed conflict), изработено в решението на Международния наказателен съд за бивша Югославия (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia) по делото Tadić (Prosecutor v. Dusko Tadić, IT-94-1-A 72, para. 70) – „въоръжен конфликт съществува винаги, когато се прибегва до употребата на въоръжена сила между държави или продължително въоръжено насилие между правителствени органи и организирани въоръжени групи или между такива групи в рамките на държава“ (an armed conflict exists whenever there is a resort to armed force between States or protracted armed violence between governmental authorities and organized armed groups or between such groups within a State) – с изключение на последните седем думи от цитираното решение, които са заличени, тъй като Проектът на КМП се отнасят само до положения, в които поне една държава участва като страна по въоръжен конфликт. Следва да се отбележи, че за разлика от резолюцията от 1985 г. на Института по международно право относно The Effects of Armed Conflicts on Treaties (спомената по-горе), Проектът на КМП се отнася както до вътрешни (internal), така и до международни (international) въоръжени конфликти. Това е важно пояснение, тъй като, както бе споменато по-горе, в днешно време първата категория конфликти са доста по-често срещани от втората.

Заклучение

При действието на съвременното международно право установеният в съответствие с императивните норми на Устава на ООН международен правен ред цели да насърчава мира и мирните отношения между държавите. С оглед на тази първостепенна цел изглежда *prima facie* разумна и убедителна тезата, че поетите в мирно време от държавите международни задължения по силата на международни договори обвързват страните и по време на въоръжен конфликт с тяхно участие, ако не са налице някои изключващи подобно прилагане причини.

Ако се проследи обаче наличната държавна практика по въпроса, може да се заключи и, че въпросът за влиянието на въоръжените конфликти върху действието на международните договори все още до голяма степен се явява един от най-слабо уредените и същевременно сложни въпроси в съвременното международно право.

Проведените в рамките на КМП на ООН дискусии по темата показват, че са налице някои пораждащи доста противоречия въпроси по отношение на запазването на действието на сключени в мирно време международни договори при избухването на въоръжен конфликт. Въпреки това е налице тенденция към увеличаване на областите на международното право, в които се запазва действието на сключени по време на мир международни договори. Несъмнено някои категории международни договори запазват *per se* действието си дори при избухването на въоръжен конфликт между страни по тях. Може да се приеме, че съществува набор от „основни задължения“ (core obligations), определени от императивните норми *ius cogens*, както и задължения *erga omnes*, а също и свързани с ограничения поради необходимост и пропорционалност (necessity and proportionality), които дават основания да се подкрепи тезата за наличие на основополагащ стандарт (core standard) за международни договори, които запазват действието си дори при наличието на въоръжен конфликт. Определянето на подобен набор от международни договори обаче винаги е за всеки отделен случай (case-by-case).